

φορα επαγγέλματα που δεν ανήκουν στον αγροτικό τομέα. Σιγά σιγά η αγροτική οικογένεια έχασε τον παραδοσιακό χαρακτήρα της, με αποτέλεσμα να μη διαφέρει σημαντικά από την αστική οικογένεια. Η ανάπτυξη της βιομηχανίας και η τεχνολογική πρόοδος που αντικατέστησε τα εργατικά χέρια με μηχανήματα, οδήγησαν στην έξοδο πολλών αγροτών από το γεωργικό επάγγελμα και τη στροφή τους σε άλλα επαγγέλματα.

Οι αλλαγές αυτές επέδρασαν στον τρόπο ζωής των Ελλήνων της υπαίθρου. Από τη μια πλευρά η αγροτική οικογένεια έχει βελτιώσει τον τρόπο διαβίωσής της, από την άλλη όμως απομακρύνεται από την ομορφιά, την ηρεμία και την απλότητα της παραδοσιακής ζωής. Βέβαια, ακόμη και σήμερα σε αρκετές περιοχές, η ελληνική αγροτική οικογένεια διατηρεί πολλά από τα ήθη και τα έθιμα της περιοχής της.

ε. Η συγγένεια

Συγγένεια είναι ο κοινωνικός δεσμός που συνδέει τα μέλη της οικογένειας μεταξύ τους.

Υπάρχουν δύο βασικά είδη συγγένειας:

Η συγγένεια εξ αίματος: Δημιουργείται μέσα από τη βιολογική διαδικασία της γέννησης. Για παράδειγμα, γονείς και παιδιά, παππούδες και εγγόνια είναι συγγενείς εξ αίματος.

Η συγγένεια εξ αγχιστείας: Δημιουργείται μετά από το γάμο. Είναι η συγγένεια του ενός συζύγου με τους συγγενείς εξ αίματος του άλλου συζύγου. Για παράδειγμα, γαμπρός και πεθερά, πεθερός και νύφη είναι συγγενείς εξ αγχιστείας.

Άλλες μορφές συγγένειας είναι η «νομική» συγγένεια (υιοθεσία) και η «πνευματική» συγγένεια του αναδόχου και του αναδεκτού.

Η συγγένεια παίζει πολύ σημαντικό ρόλο γιατί:

- ❖ Δημιουργεί το οικογενειακό δέντρο και γίνονται γνωστές οι οικογενειακές ρίζες.
- ❖ Δείχνει ποια είναι τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις μεταξύ των προσώπων αυτών.
- ❖ Καλύπτει την ανάγκη του ανθρώπου για αγάπη, συντροφικότητα, συμπαράσταση και επικοινωνία.
- ❖ Δυναμώνει τις αξίες του ανθρώπου και ενισχύει τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και παράδοσης.

Εικ. 1.4 Η συγγένεια καλύπτει την ανάγκη του ανθρώπου για αγάπη, συντροφικότητα, συμπαράσταση και επικοινωνία

1.2 Οικογενειακή αγωγή

Στόχοι της υποενότητας αυτής είναι οι μαθητές:

- ➔ Να συνδέσουν την υλοποίηση των στόχων της οικογενειακής αγωγής με την αρμονική οικογενειακή ατμόσφαιρα.
- ➔ Να αναγνωρίσουν την αναγκαιότητα της υποκατάστασης του ρόλου των γονέων σε ειδικές περιπτώσεις.

Λέξεις – κλειδιά: αγωγή, οικογενειακή αγωγή, κοινωνικοποίηση, ρόλος των γονέων, μερική υποκατάσταση, ολική υποκατάσταση, διαπροσωπικές σχέσεις, φιλική συμπεριφορά, πειθαρχία, ενθάρρυνση

α. Σκοποί της οικογενειακής αγωγής

Αγωγή είναι οι ενέργειες και οι προσπάθειες που καταβάλλουν οι ενήλικοι, με σκοπό να προσφέρουν στο παιδί την κατάλληλη ψυχοσωματική και πνευματική ανάπτυξη για να μπορέσει να ενταχθεί σωστά στην κοινωνία.

Στην αγωγή αυτή συμμετέχουν ή συμπράττουν η οικογένεια, το σχολείο και το κοινωνικό περιβάλλον (φίλοι, γείτονες, συγγενείς κ.ά.).

Σκοπός της οικογενειακής αγωγής είναι να συμβάλει:

- ❖ Στη σωματική ανάπτυξη.
- ❖ Στη διανοητική ανάπτυξη (μάθηση, γνώση κ.ά.).
- ❖ Στην ηθική διάπλαση και συγκρότηση του νέου, μέσα από την καλλιέργεια αρετών (ειλικρίνεια, σεβασμός, ευγένεια, πρωτοβουλία, εργατικότητα κ.ά.) και τον περιορισμό ελαττωμάτων (οκνηρία, φθόνο κ.ά.).
- ❖ Στην κοινωνικοποίηση. Μέσα στην οικογένεια πραγματοποιείται η πρώτη κοινωνικοποίηση του ανθρώπου, με τη μετάδοση των συνηθειών, των εθίμων, των παραδόσεων και των κοινωνικών αρετών.

Εικ. 1.5 Η καλομάνα (έργο του Ν. Γούζη)

Κοινωνικοποίηση είναι η διαδικασία ένταξης του ατόμου στην κοινωνία.

Φαίνεται, λοιπόν, ότι η οικογενειακή αγωγή έχει μεγάλη σημασία για την εξέλιξη του παιδιού και επηρεάζει ολόκληρη τη ζωή του αρχίζοντας από τη βρεφική ηλικία. Μάλιστα πολλοί επιστήμονες υποστηρίζουν ότι το οικογενειακό περιβάλλον και ειδικότερα ο ψυχικός κόσμος της μητέρας επιδρά ακόμα και στη σωστή και υγιεινή ανάπτυξη του εμβρύου. Για να μπορέσει, επομένως, η οικογένεια να προσφέρει στο παιδί και στον έφηβο σωστή ψυχοσωματική και πνευματική ανάπτυξη θα πρέπει να του παρέχει ένα ήρεμο και αρμονικό οικογενειακό περιβάλλον.

β. Ο ρόλος των γονέων

Οι γονείς έχουν να πραγματοποιήσουν διπλή αποστολή απέναντι στα παιδιά τους: **βιολογική και συναισθηματική**.

Η βιολογική αποστολή των γονέων προς τα παιδιά τους περιλαμβάνει την κάλυψη αναγκών, όπως είναι η τροφή, η στέγη, η υγεία, η εκπαίδευση και η ψυχαγωγία.

Καθήκον, επίσης, των γονέων είναι να εξασφαλίσουν στο παιδί τους ασφάλεια και σταθερότητα, να του προσφέρουν αγάπη, στοργή και ενδιαφέρον. Έτσι, θα γίνει άνθρωπος ήρεμος και χαρούμενος, ανεξάρτητος, με εμπιστοσύνη στον εαυτό του, ικανός να αντεπεξέρχεται στις μελλοντικές δυσκολίες και στα προβλήματα της ζωής, στηριζόμενος στις δικές του δυνάμεις.

Στις μέρες μας, όμως, ο χρόνος που αφιερώνουν οι γονείς στα παιδιά τους είναι περιορισμένος, ειδικά όταν και οι δύο γονείς εργάζονται. Αυτό είναι κάτι που δεν θα πρέπει να απογοητεύει το παιδί. Σημασία δεν έχει η ποσότητα του χρόνου που αφιερώνουν οι γονείς στα παιδιά, αλλά το πόσο δημιουργικά ασχολούνται μαζί τους.

Εικ. 1.6 Καθήκον των γονέων είναι να εξασφαλίσουν στο παιδί ασφάλεια και σταθερότητα

γ. Η υποκατάσταση των γονέων

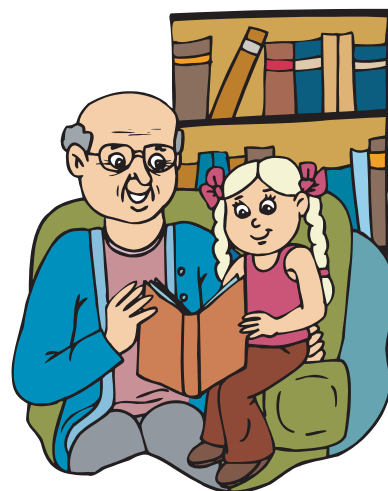
Ο άνθρωπος σ' όλα τα στάδια της ζωής του βρίσκει την ψυχική ισορροπία μέσα στη θαλπωρή της οικογένειας. Πολλές φορές, όμως, για διάφορους λόγους είναι αναγκαία η υποκατάστασή της. Τέτοιοι λόγοι είναι:

- ❖ η απασχόληση και των δύο γονέων έξω από το σπίτι και ειδικότερα της μητέρας
- ❖ η αδυναμία των γονέων να αναθρέψουν τα παιδιά τους (π.χ. για οικονομικούς λόγους)
- ❖ η απώλεια του ενός ή και των δύο γονέων.

Η υποκατάσταση των γονέων μπορεί να είναι:

- **Μερική.** Οι συγγενείς ή οι παιδικοί σταθμοί μπορούν να υποκαταστήσουν προσωρινά την οικογένεια.
- **Ολική.** Η υιοθεσία, η αναδοχή, τα ιδρύματα παιδικής μέριμνας ή τα ιδρύματα οικογενειακής στήριξης και προστασίας αποτελούν παραδείγματα ολικής υποκατάστασης της οικογένειας.

Η ανάπτυξη και η ευτυχία ενός παιδιού εξαρτάται από την ατμόσφαιρα γαλήνης και αγάπης μέσα στην οποία ζει. Η ζεστή και ανθρώπινη παρουσία ακόμα και μέσα στο θετό οικογενειακό περιβάλλον ή στα ιδρύματα οικογενειακής στήριξης και προστασίας μπορεί να προσφέρει στα παιδιά την ασφάλεια και την αγάπη του φυσικού οικογενειακού περιβάλλοντος που στερήθηκαν.

Εικ. 1.7 Η γιαγιά και ο παππούς μπορούν να βοηθήσουν σημαντικά στην ανατροφή των παιδιών

δ. Χαρακτηριστικά της οικογενειακής αγωγής - Διαπροσωπικές σχέσεις

Η οικογενειακή αγωγή θα πρέπει να εμπνέεται από το σεβασμό στην προσωπικότητα του παιδιού και να συντελεί στην ελευθερία και στην αυτονομία του και κυρίως στην αγάπη του για το συνάνθρωπο. Τα κύρια χαρακτηριστικά της οικογενειακής αγωγής θα πρέπει να είναι:

Εικ. 1.8 Η καλή και σταθερή συμπεριφορά των γονέων επιδρά θετικά στο παιδί

✓ **Φιλική συμπεριφορά.** Η συζήτηση με το παιδί μέσα από τη φιλική σχέση και την κατανόηση είναι ο πιο κατάλληλος τρόπος να λυθούν πιθανά προβλήματα. Αντίθετα, όταν οι γονείς προσπαθούν να επιβληθούν με τη βία, το παιδί μαθαίνει πως μόνο με τη βία μπορεί κανείς να κερδίζει.

✓ **Παροχές με όρια.** Οι γονείς θα πρέπει να βάζουν όρια στο παιδί και να μην πραγματοποιούν κάθε του επιθυμία, επειδή πιστεύουν ότι έτσι θα το κάνουν ευτυχισμένο. Το παιδί που μεγαλώνει σ' ένα περιβάλλον όπου όλα του παρέχονται, γίνεται άτομο εγωιστικό, που δεν ξέρει να βάζει όρια στις απαιτήσεις του.

✓ **Συνεχής ενθάρρυνση.** Είναι σημαντικό οι γονείς να δείχνουν εμπιστοσύνη στις δυνατότητες του παιδιού τους και να το ενθαρρύνουν. Με τον έπαινο το παιδί παίρνει πρωτοβουλίες, αξιοποιεί τις κλίσεις και τα ταλέντα του και αρχίζει να αποκτά εμπιστοσύνη στην προσωπική αξία του.

Όλα τα παραπάνω δείχνουν ότι κανένας άλλος θεσμός δεν μπορεί να αντικαταστήσει την οικογένεια στην αγωγή των παιδιών. Βέβαια, η «σωστή» ανατροφή του παιδιού είναι προσωπική υπόθεση για τον κάθε γονιό, ο οποίος επηρεάζεται από τις εμπειρίες και τον τρόπο που μεγάλωσε ο ίδιος. Πολλές φορές μάλιστα ο τρόπος ανατροφής των παιδιών περνά από γενιά σε γενιά.

1.3 Ο Κοινωνικός περίγυρος – Μορφές διαπροσωπικών σχέσεων

Στόχοι της υποενότητας αυτής είναι οι μαθητές:

- ➔ Να αναπτύξουν κοινωνικότητα, ικανότητα για συνεργασία και συλλογική προσπάθεια.
- ➔ Να γνωρίσουν ότι οι αρμονικές διαπροσωπικές σχέσεις μέσα στην οικογένεια, στο σχολείο και στην κοινότητα μπορούν να επιτευχθούν με την κατανόηση, το σεβασμό, την αγάπη, την καλοπροαίρετη διάθεση και τη συνεργασία.

Λέξεις – κλειδιά: κοινωνικός περίγυρος, κοινότητα, διαπροσωπικές σχέσεις, οικογένεια, σχολείο

α. Συγγενείς, γείτονες και φίλοι

Οι συγγενείς, οι γείτονες και οι φίλοι είναι ο άμεσος και στενός κοινωνικός περίγυρος του ανθρώπου. Η συναναστροφή αυτή θεωρείται σημαντική γιατί:

- ➔ Αναπτύσσει την αμοιβαιότητα, την αλληλοκατανόηση και τη συμπαράσταση σε δύσκολες στιγμές.
- ➔ Διαμορφώνει υποχρεώσεις και δικαιώματα.
- ➔ Μεταδίδει αξίες και γνώσεις.
- ➔ Διευρύνει τα ενδιαφέροντα των ατόμων.
- ➔ Ενισχύει τις οικογενειακές ρίζες και το πατριωτικό συναίσθημα.

β. Κοινότητα

Ο άνθρωπος είναι από τη φύση του «κοινωνικό ον» και έχει έντονη την ανάγκη να εντάσσεται σε κοινωνικές ομάδες.

Η κοινότητα αποτελεί τον ευρύτερο κοινωνικό περίγυρο των ανθρώπων, μέσα στον οποίο διευρύνονται οι κοινωνικές σχέσεις τους. Βασικά στοιχεία της ελληνικής κοινότητας αποτελούν η αγορά με τις εμπορικές της δραστηριότητες, το σχολείο, η Εκκλησία, διάφοροι πολιτιστικοί και αθλητικοί σύλλογοι κ.ά.

Η κοινότητα παρέχει στους πολίτες:

- ➔ ασφάλεια και προστασία (π.χ. όργανα δημόσιας τάξης)
- ➔ ψυχαγωγία (π.χ. θέατρα, κινηματογράφος)
- ➔ εξυπηρέτηση (π.χ. μέσα μαζικής μεταφοράς)
- ➔ εκπαίδευση
- ➔ υγειονομική περίθαλψη
- ➔ κοινωνικές παροχές.

Εικ. 1.9 Η κοινότητα προσπαθεί να προσφέρει στους πολίτες της μια ήρεμη και ασφαλή ζωή

γ. Διαπροσωπικές σχέσεις

Οι διαπροσωπικές σχέσεις αποτελούν σημαντικό μέρος της ζωής του ανθρώπου, επειδή του δίνουν το αίσθημα ότι ανήκει σε μια ομάδα και γίνεται αποδεκτός από τους συνανθρώπους του. Με τον τρόπο αυτόν καλύπτει τις κοινωνικές και συναισθηματικές του ανάγκες, αφού αισθάνεται ασφάλεια και προστασία.

Ο άνθρωπος δημιουργεί διαπροσωπικές σχέσεις σε όλη την πορεία της ζωής του και σε κάθε περιβάλλον που κινείται, δηλαδή στο οικογενειακό, στο σχολικό και στο ευρύτερο κοινωνικό.

✓ **στην οικογένεια**

Η οικογένεια αποτελεί το πρώτο πεδίο ανάπτυξης διαπροσωπικών σχέσεων στη ζωή του ανθρώπου, οι οποίες διαταράσσονται κυρίως κατά την περίοδο της εφηβείας.

Οι συγκρούσεις αυτές είναι δυνατόν να μειωθούν αν τα παιδιά δείξουν κατανόηση και συνειδητοποιήσουν πως όλα ξεκινούν από την αγάπη και το ενδιαφέρον των γονιών τους γι' αυτά, προκειμένου να τα προφυλάξουν από ορισμένους κινδύνους. Ο διάλογος και η καλοπροαίρετη διάθεση και από τις δύο πλευρές μπορούν να συμβάλουν στη διατήρηση της καλής οικογενειακής ζωής και να αποτελέσουν γέφυρα συνεννόησης μεταξύ τους.

Εκτός από τους γονείς, μέσα στην οικογένεια υπάρχουν και τα αδέρφια. Από τις μεταξύ τους σχέσεις τα αδέρφια μαθαίνουν την αλληλεγγύη και το ενδιαφέρον για το συνάνθρωπο, την αφοσίωση και το συναγωνισμό.

Εικ. 1.10 Τα αδέρφια από τις μεταξύ τους σχέσεις μαθαίνουν να βοηθούν και να προστατεύουν, μαθαίνουν την αφοσίωση και το συναγωνισμό

Μαζί με τους γονείς και τα παιδιά πολλές φορές ζουν και ο παππούς και η γιαγιά. Στα πρόσωπα αυτά θα πρέπει να φερόμαστε με σεβασμό και αγάπη. Εξάλλου, είναι άτομα με σύνεση, σοφία και βαθιά εμπειρία για τη ζωή.

Για να υπάρξει ειρηνική ατμόσφαιρα μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον, καλό είναι τα αδέρφια να συνεργάζονται, να δείχνουν κατανόηση, να βοηθούν και να παρηγορούν το ένα το άλλο σε δύσκολες στιγμές. Ειδικότερα, τα μεγαλύτερα αδέρφια θα πρέπει να δείχνουν υπομονή και ευαισθησία στα μικρότερα και να αποτελούν το καλό παράδειγμα γι' αυτά.

Εικ. 1.11 Το παραμύθι της γιαγιάς (έργο του Ν. Γύζη)

✓ **στο σχολείο**

Στο σχολείο, το παιδί δημιουργεί σχέσεις με πολλά και διαφορετικά άτομα, εμπλουτίζοντας τις διαπροσωπικές του σχέσεις.

Το σχολείο χαρακτηρίζεται από πολλούς ως «μικρογραφία της κοινωνίας», γιατί:

- ❖ μαθαίνει το μαθητή να είναι επιμελής, φιλομαθής, φιλόδοξος, δραστήριος, εργατικός, ειλικρινής, συνεπής και υπεύθυνος άνθρωπος
- ❖ μαθαίνει το μαθητή να εκφράζει ελεύθερα τις ιδέες του, αλλά και να δέχεται τις ιδέες και τις γνώμες των συνανθρώπων του, έστω και αν δε συμφωνεί με αυτές
- ❖ προσφέρει σωματικά, πνευματικά και ηθικά εφόδια για τη σωστή ένταξη στην κοινωνία.

Εικ. 1.12 Το σχολείο χαρακτηρίζεται ως «μικρογραφία της κοινωνίας»

Για την καλύτερη οργάνωση και λειτουργία του σχολείου είναι απαραίτητη η τήρηση ορισμένων κανόνων και συγκεκριμένης συμπεριφοράς απ' όλα τα μέλη του σχολείου.

Τα τρία κύρια χαρακτηριστικά της ζωής μέσα στο σχολείο πρέπει να είναι:

❖ **Η συνεργασία:** Η συνεργασία καλλιεργεί την ελεύθερη σκέψη, τη δημιουργική φαντασία, την εργατικότητα, την πρωτοβουλία και τη συνέπεια, και παράλληλα αναπτύσσει αισθήματα φιλίας και σεβασμού.

❖ **Η ευγένεια:** Οι μαθητές οφείλουν να είναι ευγενικοί και να σέβονται τους συμμαθητές και τους καθηγητές τους.

❖ **Η συμμετοχή:** Οι μαθητές πρέπει, επίσης, να συμμετέχουν στα «κοινά», δηλαδή στη διοίκηση του σχολείου τους. Να είναι πρόθυμοι και να συμμετέχουν σε όλα τα σχολικά μαθήματα, στις σχολικές εκδηλώσεις και στις μαθητικές κοινότητες. Συμμετέχοντας στα «κοινά» οι θεωρητικές γνώσεις μετατρέπονται σε πράξη.

✓ **στην κοινότητα**

Όπως είπαμε, σκοπός της κοινότητας είναι να εξασφαλίσει στους πολίτες της μια ήρεμη και άνετη ζωή. Η σχέση όμως κοινότητας-ατόμου δε θα πρέπει να είναι μονόπλευρη. Για να αποκομίζει το άτομο τα οφέλη της κοινότητας θα πρέπει να δρα υπεύθυνα και να την προστατεύει με τη συμπεριφορά του. Αυτό επιτυγχάνεται με την υπακοή στους νόμους. Οι νόμοι δεν έχουν απαγορευτικό χαρακτήρα, αλλά προστατευτικό. Είναι απαραίτητοι για την ομαλή συνύπαρξη των ατόμων, την οργάνωση και την καλή λειτουργία της κοινότητας. Αντίθετα, η έλλειψη νόμων οδηγεί σε ασυδοσία, χωρίς να καλλιεργείται η υπευθυνότητα και ο σεβασμός απέναντι στα δικαιώματα των άλλων.

Επίσης, η αρμονική συνύπαρξη των πολιτών επιτυγχάνεται και μέσα από τη συνεργασία και τη συλλογικότητα. Μέσα από τη συνεργασία, ο άνθρωπος κατορθώνει σπουδαία πράγματα, τα οποία μόνος του δε θα ήταν εύκολο να επιτύχει.

Η πολιτεία συνδέεται στενά τόσο με την οικογένεια, όσο και με το σχολείο. Ο πολίτης που έχει μάθει στο σπίτι του και στο σχολείο το σεβασμό και τον αυτοσεβασμό, σέβεται και εφαρμόζει τους νόμους.

1.4 Επικοινωνία και προβλήματα – Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας

Στόχοι της υποενότητας αυτής είναι οι μαθητές:

- ➔ Να αντιληφθούν την αξία της επικοινωνίας στις διαπροσωπικές σχέσεις.
- ➔ Να επικοινωνούν αποτελεσματικά και να γνωρίζουν ότι ο διάλογος μπορεί να επιλύσει διάφορα κοινωνικά προβλήματα.
- ➔ Να γνωρίσουν τη θετική και την αρνητική επίδραση των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας στο κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον.
- ➔ Να αναγνωρίσουν την επίδραση της διαφήμισης ώστε να αντιστέκονται στον υπερκαταναλωτισμό και να αναπτύξουν κριτική σκέψη.

Λέξεις – κλειδιά: επικοινωνία, ανθρώπινες σχέσεις, λεκτική επικοινωνία, μη λεκτική επικοινωνία, μαζική επικοινωνία, διάλογος, διαφήμιση, παραπλανητική διαφήμιση, κριτικό πνεύμα, ενημέρωση

α. Η έννοια της επικοινωνίας

Επικοινωνία είναι η ανταλλαγή υλικών και πνευματικών αγαθών μεταξύ δύο ή περισσότερων προσώπων.

Η επικοινωνία αποτελεί φυσική ανάγκη για τον άνθρωπο. Κατά τη διάρκεια ολόκληρης της ζωής του ο άνθρωπος επικοινωνεί. Οι γονείς επικοινωνούν με το βρέφος με χειρονομίες και με την εκδήλωση συναισθημάτων, ενώ το βρέφος επικοινωνεί μαζί τους με το γέλιο ή το κλάμα. Σε μεγαλύτερες ηλικίες τα άτομα επικοινωνούν μεταξύ τους κυρίως με την ομιλία.

β. Η επικοινωνία και ο ρόλος της στις ανθρώπινες σχέσεις

Ο ρόλος της επικοινωνίας στις ανθρώπινες σχέσεις είναι πολύ σημαντικός γιατί:

- Κάνει τις ανθρώπινες σχέσεις πιο ευχάριστες και πιο φιλικές.
- Διευρύνει τον πνευματικό ορίζοντα του ανθρώπου, αφού ανταλλάσσονται πληροφορίες και απόψεις.
- Μαθαίνει το άτομο να συναναστρέφεται με διαφορετικούς τύπους ανθρώπων και να γνωρίζει τις ιδέες, τις αξίες και τα ενδιαφέροντά τους.

Εικ. 1.13 Η επικοινωνία κάνει τις ανθρώπινες σχέσεις πιο ευχάριστες και πιο φιλικές

Για να έχει, όμως, η επικοινωνία θετικές επιδράσεις στη ζωή του ανθρώπου πρέπει να τηρούνται ορισμένες προϋποθέσεις. Το **ήπιο κλίμα**, η **ελευθερία έκφρασης**, η **ειλικρίνεια**, η **σαφήνεια** και η **καλοπροαίρετη διάθεση** είναι τα βασικά στοιχεία που κάνουν την επικοινωνία αποτελεσματική.

Σήμερα, ο άνθρωπος, λόγω του σύγχρονου τρόπου ζωής, αισθάνεται μοναξιά, περιορίζει τις κοινωνικές συναναστροφές του και καταφεύγει σε απρόσωπους τρόπους ψυχαγωγίας (τηλεόραση, ηλεκτρονικός υπολογιστής κ.ά.) για να χαλαρώνει και να περνά τον ελεύθερο χρόνο του.

Ο διάλογος μπορεί να βοηθήσει το άτομο να βρει διέξοδο στα προβλήματα της εποχής. Ο διάλογος μπορεί να αποτελέσει μέσο επίλυσης ειδικών κοινωνικών προβλημάτων, όπως είναι τα ναρκωτικά, ο αλκοολισμός, η σύγκρουση μεταξύ γονέων και παιδιών, το διαζύγιο κ.ά.

Με το διάλογο το άτομο:

- ✓ Εκφράζει τα συναισθήματά του.
- ✓ Βρίσκει ευκολότερα λύση στα προβλήματά του.
- ✓ Μοιράζεται τον πόνο του και νιώθει τη συμπαράσταση του συνομιλητή του.

Το να κρατά κανείς μυστικά από τους δικούς του ανθρώπους, να συσσωρεύει μέσα του παράπονα, προβλήματα, φόβους και ανησυχίες μπορεί να προκαλέσει διαταραχές όχι μόνο στις διαπροσωπικές του σχέσεις, αλλά και στον ίδιο τον εαυτό του.

γ. Τρόποι επικοινωνίας

Από την αρχαιότητα έως σήμερα οι τρόποι επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων έχουν αλλάξει. Στα αρχαία χρόνια μέχρι και το Μεσαίωνα, η επικοινωνία γινόταν κατά τη διάρκεια της νύχτας με φωτιές. Αργότερα, με την εμφάνιση της γραφής άρχισε η μεταφορά γραπτών πληροφοριών με τη χρήση ποικίλων υλικών ανάλογα με την εποχή (πηλός, πάπυρος, όστρακα, χαρτί κ.ά.). Σήμερα, ένας σύγχρονος τρόπος επικοινωνίας είναι μέσα από το Διαδίκτυο και τα κινητά τηλέφωνα.

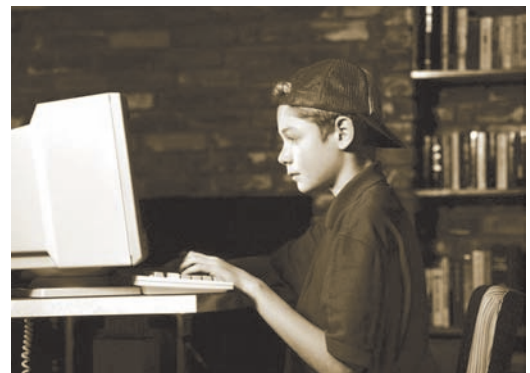
Υπάρχουν τρία είδη επικοινωνίας:

👉 **Η λεκτική επικοινωνία:** Πραγματοποιείται με την ομιλία και τη χρήση της γλώσσας.

👉 **Η μη λεκτική επικοινωνία:** Πολλοί άνθρωποι μεταφέρουν μηνύματα και εκφράζουν τα συναισθήματά τους με κινήσεις, νοήματα ή ακόμα και με τα μάτια. Η ζωγραφική, η γλυπτική, αλλά και η ενδυμασία αποτελούν μορφές μη λεκτικής επικοινωνίας.

👉 **Η μαζική επικοινωνία:** Σήμερα, υπάρχει τεράστια ποικιλία από συσκευές επικοινωνίας (π.χ. τηλεόραση, ραδιόφωνο, ηλεκτρονικός υπολογιστής, κινηματογράφος, τηλέφωνο κ.ά.), οι οποίες βελτιώνονται συνεχώς και μειώνουν το χρόνο και τις αποστάσεις.

Οι σύγχρονοι τρόποι μαζικής επικοινωνίας βελτιώνουν την ποιότητα της ζωής του ανθρώπου. Όμως εγκυμονούν κινδύνους όταν δε λαμβάνονται τα απαραίτητα μέτρα προστασίας.

Εικ. 1.14 Οι σύγχρονοι τρόποι μαζικής επικοινωνίας εγκυμονούν κινδύνους όταν δε λαμβάνονται τα απαραίτητα μέτρα προστασίας

Πίν. 1.1 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας (ΜΜΕ)

Πλεονεκτήματα ΜΜΕ	Μειονεκτήματα ΜΜΕ
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Πληροφορούν. ➤ Προβληματίζουν, καλλιεργούν τη σκέψη και τη φαντασία. ➤ Κάνουν πιο εύκολη και γρήγορη την επικοινωνία. ➤ Διαμορφώνουν αξίες και τρόπους ζωής. ➤ Μειώνουν τις αποστάσεις, μεταφέροντας τα νέα του κόσμου ακόμα και στις πιο απομακρυσμένες περιοχές. ➤ Ψυχαγωγούν και διασκεδάζουν. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Προβάλλουν ασήμαντα γεγονότα. ➤ Προβάλλουν αρκετές φορές γεγονότα και πρότυπα παραβατικής συμπεριφοράς. ➤ Μειώνουν το χρόνο που τα μέλη της οικογένειας περνούν μαζί και θα μπορούσαν να τον αφιερώσουν σε άλλες κοινές δραστηριότητες. ➤ Υποκαθιστούν τη ζεστή και στοργική επικοινωνία των γονέων με τα παιδιά. ➤ Έχουν οικονομικό κόστος και αυξάνουν τις υλικές ανάγκες και τις απαιτήσεις των μελών της οικογένειας (καταναλωτισμός). ➤ Βλάπτουν την υγεία όταν το άτομο κάνει υπερβολική χρήση αυτών (π.χ. ηλεκτρονικός υπολογιστής, κινητό τηλέφωνο).

Για να ωφελείται ο άνθρωπος από τα ΜΜΕ θα πρέπει να μην είναι παθητικός δέκτης αλλά να συμμετέχει με κριτικό πνεύμα στο περιεχόμενο όλων των ειδών ΜΜΕ και να μην κάνει συχνή και αλόγιστη χρήση τους.

δ. Η επίδραση της διαφήμισης στην οικογενειακή ζωή

Η διαφήμιση είναι ένα «φαινόμενο» που εισέβαλε δυναμικά στην καθημερινή μας ζωή με την ανάπτυξη των ΜΜΕ. Υπάρχουν διάφορες μορφές διαφήμισης, όπως η τηλεοπτική διαφήμιση, η ραδιοφωνική διαφήμιση, η διαφήμιση στις εφημερίδες και τα περιοδικά, οι φωτεινές επιγραφές και οι αφίσες.

Στόχος των διαφημίσεων είναι να μας πείσουν να αγοράσουμε το προϊόν ή την υπηρεσία που προβάλλουν. Αυτό πολλές φορές το καταφέρνουν μέσα από την εφευρετικότητα, το χιούμορ, την καλή αισθητική, τις μειωμένες τιμές στις ετικέτες των προϊόντων (προσφορές) κ.ά.

Όταν η διαφήμιση παρέχει σωστή πληροφόρηση, οι καταναλωτές έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν χρήσιμα και υψηλής ποιότητας προϊόντα για την ικανοποίηση των αναγκών τους.

Με τη μουσική, την εικόνα, το χρώμα, την κίνηση, τα μηνύματα και με διάφορα τεχνάσματα (παραπλανητική διαφήμιση) η διαφήμιση κεντρίζει το ενδιαφέρον και την περιέργεια των μελών της οικογένειας, και κυρίως των παιδιών, ώστε να αγοράζουν προϊόντα τα οποία δεν έχουν πολλές φορές πραγματικά ανάγκη.

Τότε η διαφήμιση δρα αρνητικά, προκαλώντας σε πολλά παιδιά αίσθημα μειονεξίας όταν δεν αποκτούν ό,τι επιθυμούν, ενώ μπορεί να οδηγήσει την οικογένεια και σε καταναλωτική μανία απειλώντας τον οικογενειακό προϋπολογισμό.

Θα πρέπει, λοιπόν, να επεξεργαζόμαστε τα διαφημιστικά μηνύματα, να μην παραπλανιόμαστε, να αναπτύσσουμε κριτική σκέψη και να κάνουμε σωστές επιλογές.